

A SPACE ODYSSEY

IB MONTV

Ingen anden film fra de senere år har været ventet med så stor spænding og indtil premieren været omgærdet med så megen hemmelighedsfuldhed som Stanley Kubricks »2001: A Space Odyssey«. Mærkelige rygter om, hvad Kubrick foretog sig i studiet, og enorme budgettal har cirkuleret, men ingen journalist har haft held til at afdække blot noget af sandheden om Kubricks hidtil største indsats. I fem år har han arbejdet på filmen, lige siden han afsluttede »Dr. Strangelove«, og sammen med Arthur C. Clarke, der er lige så fremragende en science fiction-forfatter som han er en højt estimeret videnskabsmand, med 40 bøger bag sig, har Kubrick ifølge sit eget udsagn tilbragt 2400 timer med at skrive manuskriptet. Man gætter på, at størstedelen af de mange timer er gået med research. Kubrick har selv læst alt, hvad han kunne komme i berøring med inden for astronautik, rumteknologi, biologi, kybernetik og astronomi, og sammen konsulterede de alverdens specialister i emnet, granskede tekniske rapporter og NASA-fotografier. Og under indspilningen skal studiet mere have lignet Cape Kennedy end et filmatelj. Til en af filmens scener fik man således Vickers-Armstrong-fabrikkerne til at bygge en centrifuge, der drejer om sin egen akse

med en hastighed af tre miles i timen. Alene den kostede 750.000 dollars. Og under optagelserne tog Kubrick al den moderne teknik i brug. Han instruerede og dirigerede med sin produktionsgruppe på over 100 medlemmer via monitorer.

Bag alle disse anstrengelser lå naturligvis Kubricks ønske om at lave en film, der kunne tilfredsstille hans ambitioner i retning af at skabe et værk, der på overbevisende måde skulle vise os, hvordan verden vil se ud i året 2001. I et pressehefte, som MGM har udgivet i forbindelse med premieren, redegøres der da også for, hvorledes Kubricks billede af verden om tredive år nøje er baseret på kendsgerninger.

Det skal da også siges, at »2001« ikke ligner noget, som man nogen sinde tidligere har set. Ikke blot er filmen det smukkeste, mest fantasifulde og mest åndeløst fængslende værk inden for science fiction-genren, men den forekommer også at være en næsten dokumentarisk beskrivelse af den tilværelse i rummet, som i hvert fald vore børnebørn formentlig vil finde naturlig.

Filmen begynder med en prolog, »The Dawn of Man«, der udspiller sig i en forhistorisk periode blandt vore forfædre, aberne. Den lovlig lange introduktion illustrerer det kubrickske argument, at al

balladen i denne verden startede i det øjeblik en abe fandt ud af, at en knogle kunne bruges som en forlængelse af armen, som et våben, der kunne give magt over andre. Prologen slutter med, at aben triumferende kaster knoglen op i luften. Et øjeblik er kæmpelærredet kun opfyldt af himlen med knoglen i centrum. Under dens bevægelse nedad tones der over til en ny scene: det ydre rum år 2001. Overgangen giver én et æstetisk chok af de sjældne. Samtidig med, at billedet skifter, bruser for fuldt tryk ud af alle stereokanaler »An der schönen, blauen Donau«, som afløser Richard Strauss' »Also sprach Zarathustra«, der ligger under abeafsnittet.

For vore øjne har vi nu det uendelige himmelrum, og til de roligt svingende toner af »Den blå Donau« følger nu en suite rytmisk livsalige billeder af rumfartøjer. Dominerende i billedet er den langsomt roterende, hjulformede, gigantiske »Space Station Five«. Allerede fra disse billeder føler man sig hensat i rummet, som var vi passagerer i et rumskib, ivrigt kiggende ud af vinduerne. Man har en fornemmelse af, at man kunne sidde og se på dette panorama i timevis. Men Kubrick bringer os til månen. En af filmens personer ankommer til hotel »Orbiter Hilton«, og der kommer gang i

filmens historie. Man har sporet tegn på liv på andre planeter, og ekspeditioner sendes ud for at efterforske. Den første forsvinder på mystisk vis, og i resten af filmen befinder vi os i en raket, bemandet med fem astronauter samt den ikke uvæsentlige medvirkende, den talende computer. Foruden at beskrive rummet, som resten af filmen foregår i, er filmen et drama om kampen mellem mennesket og automatikken, der udvikler sig til en duel mellem den ene astronaut og computeren.

Det mærkværdige ved »2001« er, at filmen trods sine gigantiske visioner af »things to come« ikke er skræmmende. Der er noget meget selvfølgelig i den måde, tingene udvikler sig på, og det er naturligvis ikke uvæsentligt, at filmen er præget af Kubricks humor. Elegante fremtidsfly bærer påskriften Pan-Am, der er meterlange forklaringer på, hvorledes man skal forholde sig på et toilet, når man er i den vægtløse tilstand osv., osv. Men heller ikke humoren bliver nogen sinde demonstrativ. Dette er virkelig hverdagen anno 2001, i hvert fald for nogle af fremtidens mennesker.

Da computeren endelig udånder, går den ved stadig langsommere og med mere og mere fordrejning af dens ellers så tonløse, neutrale stemme, at synges »Daisy«, en sang, som den lærte af en professor ved det forskningscenter, hvor den blev fodret.

I filmens næstsidste forrygende sekvens farer vi med piloten i sin raket med rasende fart gennem rummet og tilbage i tiden. Dette afsnit er en psykedelisk eksplosion af farver, lys og mønstre, et light show uden lige.

Der er naturligvis rejst indvendinger mod Kubricks film. Den almindeligste er den, at filmen er en imponerende skal omkring intet. Indvendingen synes ikke relevant, da filmen jo i eminent grad kan siges at være en demonstration af, at formen er indholdet. Efter det første gennemsyn sidder man tilbage med nogle fantastiske syns- og lydindtryk, men man glæder sig til at vende tilbage til den. »2001« er ikke en film, som man bliver færdig med første gang, man ser den, og der vil i »Kosmorama« blive rig lejlighed til at gå i detaljer med den, når den til efteråret kommer op i København. Men man er overbevist om, at oplevelsen ikke bliver mindre ved andet og tredje gennemsyn. Stanley Kubrick har med »2001« atter overgået sig selv. Man kan ikke tænke sig nogen anden instruktør i verden i øjeblikket, hvis talent i så iøjnefaldende grad kan holde trit med ærgerrigheden. Kubrick er den eneste yngre filmskaber, der kan måle sig med Orson Welles, hvad angår de store syner og den fantasi, der er »larger than life«. Og han er kun lige fyldt fyrrer. Hvad bliver dog det næste værk, vi kan vente fra ham?

